

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора, професора кафедри мистецьких дисциплін Комунального закладу вищої освіти «Академія культури і мистецтв» Закарпатської обласної ради Черкасова Володимира Федоровича на дисертацію Оріщенко Антона Вячеславовича «Педагогічна школа Макса Шлоссберга та її значення для розвитку американського трубного виконавства другої половини XX століття», подану на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Актуальність дослідження. Сучасний етап розвитку української культури та мистецької освіти характеризується постійними змінами, оновленням змісту підготовки професійних музичних кадрів і потребою в осмисленні кращого зарубіжного педагогічного досвіду. У цьому контексті звернення автора до педагогічної школи Макса Шлоссберга є своєчасним і науково виправданим, оскільки методика гри на духових інструментах та професійно-педагогічна майстерність становлять важливий складник мистецько-педагогічної науки й безпосередньо впливають на якість підготовки сучасного музиканта-виконавця та педагога. За такого підходу актуальність теми дисертаційного дослідження не викликає сумніву.

Здобувач переконливо обґрунтовує вибір теми, пов'язуючи його з недостатньою вивченістю педагогічної школи Макса Шлоссберга та необхідністю цілісного аналізу позитивного досвіду Джульєрдської школи. У роботі слушно підкреслено взаємодію двох чинників, що стимулювали розвиток американської школи трубного виконавства: становлення професійної музичної освіти у США та активізацію музичного життя суспільства. Саме тому дослідження значення педагогічної спадщини Макса Шлоссберга для розвитку американського трубного виконавства другої половини XX століття має не лише історико-педагогічну, а й практичну цінність для сучасної мистецької освіти України.

Дисертація виконана в межах науково-дослідної теми «Якість сучасної освіти: теорія, моніторинг, технології» (державний реєстраційний номер 0117U002854) кафедри педагогіки ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», що засвідчує її відповідність пріоритетним напрямам розвитку педагогічної науки.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.
Об'єкт, предмет, мета та завдання дослідження сформульовано чітко й логічно. Мета – з'ясувати основи педагогічної школи Макса Шлоссберга та її значення для розвитку американського трубного виконавства другої половини ХХ століття – конкретизована через систему взаємопов'язаних завдань, що охоплюють історико-педагогічний, культурологічний, методичний та персонологічний аспекти проблеми.

Для досягнення поставленої мети здобувач застосував комплекс взаємодоповнювальних *методів* дослідження: історизму, біографічний, джерелознавчої критики, змістовно-порівняльний, герменевтичний, персоналізації, синкретичний та інші. Такий методологічний інструментарій є адекватним предмету дослідження та забезпечує достовірність отриманих результатів.

Позитивним є те, що дисертант спирається на значний масив джерел: 36 першоджерел і 194 наукові праці, з яких переважна більшість – іноземною мовою. Це дозволило автору здійснити ґрунтовний аналіз діяльності Джульярдської школи, педагогічної спадщини Макса Шлоссберга та творчого доробку його учнів.

Наукова новизна дисертації полягає в тому, що вперше комплексно проаналізовано роль педагогічної школи Макса Шлоссберга та Джульярдської школи у становленні й розвитку американського трубного виконавства другої половини ХХ століття. Автор здійснив класифікацію джерел і наукової літератури за чотирма напрямками, виконав термінологічний аналіз основних категорій і понять музичної освіти ХХ століття, розкрив

педагогічні ідеї Макса Шлоссберга та визначив принципи навчання в його школі.

Заслуговує на увагу характеристика методик учнів Макса Шлоссберга – Джеймса Стемпа, Луїса Девідсона та Гаррі Гланца, а також введення до наукового обігу 36 маловідомих документальних джерел. Важливим є й уточнення уявлень про цілісну педагогічну школу Макса Шлоссберга, яка розглядається не лише як сукупність технічних вправ, а як система професійної підготовки трубача-оркестранта.

Практичне значення дисертації є безперечним. Її результати можуть бути використані у подальших історико-педагогічних, музикознавчих і культурологічних дослідженнях, а також у вдосконаленні навчальних курсів з історії зарубіжної педагогіки та історії світової культури. Матеріали дослідження покладено в основу навчально-методичного комплексу «Спеціальний музичний інструмент» (автор А.В. Оріщенко), розроблено методичний супровід для здобувачів освіти, який може застосовуватися у фаховій підготовці бакалаврів і магістрів мистецьких спеціальностей.

Результати роботи впроваджено в освітній процес ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», Полтавської академії неперервної освіти ім. М.В. Остроградського, Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя та Павлоградської загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів № 9, що підтверджує їхню практичну значущість.

Оцінка змісту дисертації. Структура дисертації є логічною та відповідає поставленій меті. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 191 сторінку, основний текст – 164 сторінки.

У першому розділі автор здійснює аналіз наукової літератури та джерел, окреслює методологічні підходи до вивчення педагогічної школи Макса Шлоссберга. Другий розділ присвячено характеристиці постаті Макса Шлоссберга, значенню Джульєрдської школи та термінологічному аналізу

категорій музичної освіти XX століття. У третьому розділі розкрито педагогічні ідеї, принципи навчання, форми організації занять і методики учнів Макса Шлоссберга.

Особливої уваги заслуговує аналіз праці «Daily Drills and Technical Studies for Trumpet», яку дисертант обґрунтовано розглядає як ядро педагогічної системи Макса Шлоссберга та важливий ресурс для сучасної підготовки виконавців на мідних духових інструментах.

Здобувач не обмежується характеристикою окремих педагогічних фактів, а формулює висновки, які мають значення для сучасної історико-педагогічної науки та методики мистецької освіти. Це свідчить про сформованість у автора навичок наукового аналізу, уміння працювати з великим масивом історичних джерел та робити аргументовані узагальнення.

Позитивної оцінки заслуговує і рівень апробації результатів дослідження. Основні положення дисертації знайшли відображення у наукових публікаціях автора, обговорювалися на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, а також упроваджені в освітній процес закладів вищої освіти, що підтверджує практичну затребуваність отриманих результатів та їх відповідність сучасним потребам мистецької освіти.

У цілому зміст дисертації свідчить про високий рівень самостійності виконаного дослідження. Автор продемонстрував уміння працювати з іншомовними джерелами, архівними матеріалами, здійснювати їх критичний аналіз, зіставляти різні наукові позиції та формувати власне бачення досліджуваної проблеми. Саме це дозволило отримати результати, які відзначаються науковою новизною, логічністю та достатнім рівнем обґрунтованості.

Дискусійні положення та зауваження

Поряд із безперечними перевагами дисертація містить окремі положення, що можуть бути предметом наукової дискусії:

1. Автор обрав досить чіткі часові рамки дослідження, однак у роботі неодноразово звертається до діяльності учнів Макса Шлоссберга та подальшого розвитку його педагогічної школи у другій половині XX століття. Було б доцільно більш аргументовано пояснити методологічні підстави такого виходу за визначені хронологічні межі.
2. У дисертації переконливо доведено актуальність педагогічної спадщини Макса Шлоссберга, однак практичну цінність дослідження ще більше посилили б конкретні рекомендації щодо впровадження окремих елементів його методики у сучасну систему підготовки виконавців на духових інструментах у закладах вищої освіти України.
3. Автор дуже докладно аналізує педагогічні принципи Макса Шлоссберга, але менше уваги приділяє порівнянню його школи з іншими провідними американськими або європейськими трубними школами першої половини XX століття. Таке компаративне зіставлення дозволило б ще виразніше показати унікальність саме школи Шлоссберга.
4. Незважаючи на значний обсяг опрацьованих зарубіжних джерел, у дисертації порівняно небагато уваги приділено аналізу сучасного стану наукової розробленості проблеми у працях дослідників останнього десятиліття. Залучення більшої кількості новітніх зарубіжних публікацій дозволило б ще переконливіше продемонструвати місце виконаного дослідження в сучасному міжнародному науковому дискурсі.

Висловлені зауваження мають рекомендаційний характер і не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційного дослідження.

Висновок. Дисертація Оріщенка Антона Вячеславовича «Педагогічна школа Макса Шлоссберга та її значення для розвитку американського трубного виконавства другої половини XX століття» є завершеним самостійним науковим дослідженням, у якому розв'язано актуальну наукову проблему історії та теорії мистецької освіти. Отримані результати

характеризуються науковою новизною, теоретичною та практичною значущістю, достатнім рівнем обґрунтованості й достовірності.

За змістом, науковим рівнем та оформленням дисертація Оріщенко Антона Вячеславовича «Педагогічна школа Макса Шлоссберга та її значення для розвитку американського трубного виконавства другої половини XX століття» є завершеною, цілісною науковою кваліфікаційною роботою, яка має наукову новизну, теоретико-практичне значення, що відповідає чинним вимогам наказу МОН України від 12.01.2017 р. №40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації 31.05.2019 №759)2 Постановою. р. №44 «Про затвердження порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (зі змінами від 21.03.2022 р.), а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
кафедри мистецьких дисциплін
Комунального закладу вищої освіти
«Академія культури і мистецтв»
Закарпатської обласної ради

Володимир ЧЕРКАСОВ

Підпис В.Ф. Черкасова засвідчую,
ректор Комунального закладу вищої освіти
«Академія культури і мистецтв»
Закарпатської обласної ради
доктор педагогічних наук, професор

Наталія ШЕТЕЛЯ